

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonaë, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Cap. IV. Missae sacrificium à Christo institutum, ab Apostolis frequentatum. Ethnicorum calumniae adversus Christianos, & earum origo. Testimonia veterum Patrum de primitivae Ecclesiae sacrificiis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

benedictio. Simul orant simul jejunia transigunt in Ecclesia Dei pariter utrique, pariter in convivio Dei: elemosynæ sine tormento, sacrificia sine scrupulo. l. 2. de cultu fœminarum c. 11. Vobis, ait, nulla procedendi causa non terrena. Aut imbecillus aliquis ex fratribus visitatur, aut sacrificium offertur, aut Dei sermo administratur. Quidvis horum gravitatis & sanctitatis negotium est. Lib. de Anima c. 17. adversus Academicos disputans non esse in dubium sensus devocandos docet, ne & in Christo de fide eorum deliberetur: ne forte dicatur, quod deceptus sit, & alium postea senserit vini saporem, quod in sanguinis sui memoriam consecravit. Quod autem hic obscurius loquitur, clarius explicat lib. 4. adv. Marcionem c. 40. dicens: Sanguinem suum in vino consecravit. Et paulò antè jam dixerat: Acceptum panem, & distribuendum discipulis, corpus illum suum fecit, hoc est corpus meum dicendo, id est figura corporis mei. Quomodo autem hæc verba Catholicum sensum habeant, ita ut in Sacramento sit simul veritas, & figura corporis Christi; atque unum alteri non repugnet, ostendunt Pamelius in Notis, Bellarminus lib. 2. de Euchar. c. 7. Eadem phrasi usus est Tertullianus l. 3. contra eundem Marcionem c. 19. Nam cum iste impiè assereret, corpus Christi phantasticum fuisse, eum redarguit Tertullianus ex eo, quod Christus Eucharistiam instituit tamquam figuram corporis sui, corporis scilicet veri, & non phantastici in cruce postea immolandi. Eodem modo loquendi usus est Apostolus in ep. ad Hebr. cap. 1. cum dixit filium Dei esse figuram substantiæ Patris, cum quo tamen stat eum esse Patri consubstantialem. Ipse verò Tertullianus mentem suam clarius explicat infra l. 5. c. 8. dicens: Panis & calicis Sacramento jam in Evangelio probavimus corpus, & sanguinis Domini veritatem adversus phantasma Marcionis. Lib. de orat. c. 6. Christus panis noster est, quia vita Christus, & vita panis. Tum quod & corpus ejus in pane censetur: Hoc est corpus meum. Et propè finem expressè disserit de ritu orandi, de osculo pacis, de orationibus sacrificiorum, de Stationibus, & de sacrificii participatione. Rursum lib. de Anima cap. 9. falsas Priscille revelationes commendans, postquam defecerat ad Montanum; Est hodie, inquit, Soror apud nos revelationum charismata sortita, quas in Ecclesia inter Dominica solemnia per ecstasin in spiritu patitur. Prout Scripturæ leguntur, aut psalmi canuntur, aut adlocutiones proferuntur, aut petitiones delegantur, ita inde materiæ visionibus subministrantur. Post transacta solemnia demissa

plebe solet nobis remonciare quæ viderit. Porro hic exactam eorum omnium, quæ etiam nunc in Missarum celebratione aguntur, periphraim habemus; lectionem scripturarum, cantum psalmodum, adlocutiones, cum Sacerdos populum salutatur, docet, hortatur; petitiones in Collectis, & aliis orationibus, ac demum in fine populi dimissionem. lib. de Resurrect. carnis cap. 8. Caro corpore & sanguine Christi vescitur, ut & anima de Deo saginetur. Et infra ejusdem mysterii meminit cap. 26. & 37. lib. de præscript. cap. 36. nonnulla recensens, quæ docebat Romana Ecclesia; inter cætera ait: Legem & Prophetas cum Evangelicis & Apostolicis literis miscet, & inde potat fidem: eam aqua signet, S. Spiritu vestit, Eucharistia pascat. l. de Corona cap. 3. agens de traditionibus, quæ sine scripto in Ecclesia servantur, Eucharistia, inquit, Sacramentum & in tempore victus, & omnibus mandatum à Domino, etiam ante lucanis cœribus, nec de aliorum manu quam præsentium sumimus. Oblationes pro defunctis, pro natalitiis annua die facimus. Calicis aut panis etiam nostri aliquid decuti in terram anxie patimur. Omitto alia, ut cum lib. de Pudicitia c. 9. nos vesci ait opimitate Domini corporis, scilicet Eucharistia: Et cum lib. de Idololatria cap. 7. ingemit Christianum, eas manus admoveere corpori Domini, quæ Dæmonii corpora conferunt: & his similia plura. Libuit autem ex hoc potissimum scriptore allegata testimonia sumere, quod magni ponderis ejus auctoritas sit ad probandas divinas & apostolicas institutiones.

CAPUT IV.

Missæ sacrificium à Christo institutum, ab Apostolis frequentatum. Ethnicorum calumnie adversus Christianos, & earum origo. Testimonia veterum Patrum de primitivæ Ecclesiæ sacrificiis.

I. **C**hristus Redemptor noster, immutabile habens sacerdotium, ut ait Cyrillus Hierosolymit. Cathec. 10. neque sacrificio oleo unctus, sed ante sæcula à Patre, ipse per seipsum novæ legis, quam condidit, sacrificium instituit infinitæ suæ erga nos charitatis indicium: idque adeò evidenter astruunt Matthæus, Marcus & Lucas Evangelistæ, ut nefas sit viro Christiano hoc Fidei dogma in dubium revocare. Ipse enim Dominus, ut scitè Paulinus scribit epist. 5. ad Severum, Hostia omnium Sacerdotum est, qui semetipsum pro omnium reconciliatione Patri libans, victima Sacerdotii sui, & Sacerdos suæ victimæ fuit. Cujus institutionis rationem red-

reddens B. Laurentius Justinianus sermone de Euchar. cap. 7. ait: *Ad roborandam fidelium crudelitatem nullum præter se fieri voluit huius Sacramenti institutorem: Non Prophetam, non Patriarcham, non Iustum, non Angelorum quempiam, sive de inferioribus, sive de medijs, sive de superioribus. Ipse plane illud instituit, qui semetipsum tradidit, cuius eloquia verissima sunt, cuius sapientia falli nullatenus potest, cuiusve sententia mutari nequit, ipso perhibente qui ait: Cœlum & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt. Nulla igitur humanis mentibus inesse debet infidelitatis ambiguitas, quando Deus solus istud perficit mysterium. Ideo Christus Teletarchus Magni Dionysii voce cap. 1. cœl. hier. nuncupatur, quia ab ipso prima ratio initiandi primisque ritus celebrandi profluxit; cum in ultima cœna se ipsum obtulit Deo Patri sub specie panis, & vini: idemque fieri iussit ab Apostolis, eorumque successores usque ad mundi consummationem, Hoc facite, inquit, in mei commemorationem.*

II. Christi verò mandata non neglexerunt Apostoli, nam ut scribit in eorum Actis cap. 2. S. Lucas, *Erant perseverantes in communicatione fractionis panis.* Et infra cap. 20. *Una sabbatorum cum convenissent ad frangendum panem;* ad Sacramenta scilicet, & mysteria celebranda, ut exponunt Augustinus epist. 88. ad Casulanum, Beda in Commentarijs citati capitis, & alii Patres passim. Paulus quoque 1. ad Cor. 11. sic scribit. *Convenientibus vobis in unum, jam non est Dominicam cenam manducare. Et paucis interjectis, à Christo sacrificium institutum narrat dicens: Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis, quoniam Dominus Iesus in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens fregit, & dixit, Accipite, & manducate, Hoc est corpus meum, quod pro vobis traditur: hoc facite in meam commemorationem. Idem ad Timotheum epist. 1. capite 2. Obsecro fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones. Quem locum ad sacrificium Missæ aptissime refert Augustinus epist. 59. ad Paulinum quæst. 5. dicens: *Eligo in his verbis hoc intelligere, quod omnis, vel penè omnis frequentat Ecclesia, ut preces accipiamus dictas, quas facimus in celebratione Sacramentorum, antequam illud, quod est in Domini mensa, incipiat benedici: orationes, cum benedicitur; & sanctificatur, & ad distribuendum committitur, quam totam petitionem serè omnis Ecclesia Dominica oratione concludit. Interpellationes autem, sive ut nostri Codices habent, postulationes sunt, cum popu-**

lus benedicitur. Tunc enim Antistites veluti Advocati susceptos suos per manus impositionem misericordissime offerunt pietati. Quibus peractis, & participato tanto Sacramento, gratiarum actio cuncta concludit. Hæc Augustinus, ex cuius expositione evidentissime colligitur, talem ejus ævo fuisse ordinem Missæ, qualis nunc permanet in Ecclesia Romana, quæ cum Africanâ tunc contesseravit, ut loquitur Tertullianus, de Præscript. cap. 36. Nam primò præmittuntur preces usque ad Canonem: sequitur Canon, quem nomine orationis intelligit Augustinus, in cuius fine oratio Dominica recitatur. Tum meminit benedictionis Episcopalis, quæ olim communioni præmitti solebat. Demum post communionem gratiarum actione Missarum solemniter terminantur. Omnes autem Apostolos ad modum, & ritum Sacri Ministerii aliquid contulisse, testatur Epiphanius Hæc. 79. Petrus inquit, & Andreas, Jacobus, & Joannes, Philippus, & Bartholomæus, Thomas, Thaddæus, & Jacobus Alphaei, & Judas Jacobi, & Simon Cananeus, & Matthias in complementum duodecim electus, hi omnes electi sunt Apostoli per orbem sacram Evangelii functionem administrantes, una cum Paulo, & Barnaba, ac reliquis, & mysteriorum institutores cum Jacobo fratre Domini, & primo Hierosolymorum Episcopo. Mysteriorum autem nomine sacrificii celebrationem intelligi supervacue hic probare conarer. Idem tradunt Nicolaus Methonensis, Tract. ad eos qui hæsitant, & Cabasila in Expositione Liturgiæ cap. 29.

III. Huc pertinent adversus Christianos Ethnorum calumniæ ob coetus antelucanos, & occulta conventicula, unde natio latebrosa, & lucifugax dicta apud Minutium Felicem. Et quia aliquid sub obscure perceperant de Sacramento corporis, & sanguinis Christi, accusabant eos de cæde infantis, & epulis Thyestæis. Dicimur sceleratissimi, ait Tertullianus Apolog. c. 7. de Sacramento infanticidii, & pabulo, inde & post convivium incesto. Cæcilius apud Minutium: *Infantis sanguinem sitienter lambunt, huius certissim membra disperunt, hæc fœderantur hostia.* Justinus Martyr in dialogo cum Tryphone: *An vos etiam de nobis creditis, homines nos vorare, & post epulum lucernis extinctis nefario concubitu promiscue involvi?* Athenagoras in Apologia pro Christianis: *Trium flagitiorum infans rumor de nobis spargitur, impietas quæ Deos tollat, epulæ Thyestæ, concubitus incesti.* Idem obiectum à Tyranno Martyribus Lugdunensibus ex illorum

rum Aëtis didicimus apud Eusebium initio lib. 5. Eccles. historiae. Theophilus ad Autolyicum lib. 3. *Istud præterea, & crudelissimum, & immanissimum est, quod nobis intendant crimen, nos humanis carnibus vesci.* Quæ profecto calumnia ex eo est orta, quod Christiani metu persecutionis clam convenirent, ut Missæ interessent, & Christi corpore reficerentur. Promiscui autem concubitus hinc fortè nata suspicio, quod utriusque sexus Fideles *antelucanis coitionibus*, ut ait Minutius, congregarentur, quæ prima fuit Celsi Epicurei adversus Christianos criminatione, teste Origene lib. 1. adversus eundem: vel quia per osculum pacis se invicem ante communionem salutabant. Ideo Tertullianus lib. 2. ad uxorem cap. 4. non passurum ait maritum gentilem uxorem fidelem cum cæteris Fidelibus aquæ, & vini; quibus ille acceptis laudem, & gloriam rerum universarum Patri per nomen Filii, & Sp. Sancti offert, & Eucharistiam sive gratiarum actionem pro eo quod nos donis suis hisce dignatus sit, prolixè exequitur. Atque ubi ille preces & gratiarum actiones absolvit, populus, qui adest omnis fausta approbatione acclamat dicens, Amen. Amen autem voce hebræâ Fiat significat. Præsidens verò postquam gratiarum actionem perfecit, & populus universus appreciatione læta eam comprobavit, qui apud nos vocantur Diaconi, atque Ministri distribunt unicuique præsentium, ut particeps eum, in quo gratiæ actæ sunt, panem, vinum, & aquam, & ad absentes perferunt. Porro alimentum hoc apud nos appellatur Eucharistia, quod nulli alii participare licitum est, quam veram esse doctrinam nostram credenti, & lavacro propter remissionem peccatorum, & regenerationem abluto, & ita ut Christus tradidit viventi. Non enim, ut communem panem, & communem potum ista sumimus, sed quemadmodum per verbum Dei caro factus Jesus Christus servator noster, & carnem, & sanguinem salutis nostræ causâ habuit, ad eundem modum etiam eam, in qua per preces verbi ejus ab ipso profecti gratiæ sunt actæ, alimoniam, unde sanguis, & caro nostra per mutationem aluntur, incarnati illius Jesu carnem, & sanguinem esse docti sumus. Nam Apostoli in Commentariis à se scriptis, quæ Evangelia vocantur, ita tradiderunt præcepisse sibi Jesum. Eum enim pane accepto cum gratiis egisset dixisse: Hoc facite in mei recordationem, Hoc est corpus meum. Et poculo similiter accepto, & gratiis actis dixisse: Hic est sanguis meus: ac solis ipsis ea tradidisse. Hæc Justinus, qui post pauca ait die Solis, hoc est, die Dominica, fieri omnium conventum, legique scripta Apostolorum, & Prophetarum; tum ab

est secundum nos, suam sanguinem confessus est, & novi Testamenti novam docuit oblationem, quam Ecclesia ab Apostolis accipiens in universo mundo offert Deo. S. Laurentius apud Ambrosium lib. 1. c. cap. 41. dicebat Sixto: Quo Sacerdos sancte sine Diacono properas? Nunquam sacrificium sine ministro offerre consueveras. Justinus Martyr, qui Apostolorum temporibus proximis fuit, circa finem Apologiæ 2. pro Christianis sic divinæ Liturgiæ seriem describit. Nos preces, & supplicationes fundimus, ut digni idoneique simus, qui veritate agnita per opera etiam ipsa boni, atque officiosi rerum administratores, & datorum nobis mandatorum custodes inventiamur, atque ut salute salvemur sempiterna. Finitis verò precibus, mutuis nos invicem osculis salutamus. Deinde ei qui fratribus præest, offeritur panis, & poculum aquæ, & vini; quibus ille acceptis laudem, & gloriam rerum universarum Patri per nomen Filii, & Sp. Sancti offert, & Eucharistiam sive gratiarum actionem pro eo quod nos donis suis hisce dignatus sit, prolixè exequitur. Atque ubi ille preces & gratiarum actiones absolvit, populus, qui adest omnis fausta approbatione acclamat dicens, Amen. Amen autem voce hebræâ Fiat significat. Præsidens verò postquam gratiarum actionem perfecit, & populus universus appreciatione læta eam comprobavit, qui apud nos vocantur Diaconi, atque Ministri distribunt unicuique præsentium, ut particeps eum, in quo gratiæ actæ sunt, panem, vinum, & aquam, & ad absentes perferunt. Porro alimentum hoc apud nos appellatur Eucharistia, quod nulli alii participare licitum est, quam veram esse doctrinam nostram credenti, & lavacro propter remissionem peccatorum, & regenerationem abluto, & ita ut Christus tradidit viventi. Non enim, ut communem panem, & communem potum ista sumimus, sed quemadmodum per verbum Dei caro factus Jesus Christus servator noster, & carnem, & sanguinem salutis nostræ causâ habuit, ad eundem modum etiam eam, in qua per preces verbi ejus ab ipso profecti gratiæ sunt actæ, alimoniam, unde sanguis, & caro nostra per mutationem aluntur, incarnati illius Jesu carnem, & sanguinem esse docti sumus. Nam Apostoli in Commentariis à se scriptis, quæ Evangelia vocantur, ita tradiderunt præcepisse sibi Jesum. Eum enim pane accepto cum gratiis egisset dixisse: Hoc facite in mei recordationem, Hoc est corpus meum. Et poculo similiter accepto, & gratiis actis dixisse: Hic est sanguis meus: ac solis ipsis ea tradidisse. Hæc Justinus, qui post pauca ait die Solis, hoc est, die Dominica, fieri omnium conventum, legique scripta Apostolorum, & Prophetarum; tum ab

eo qui praesidet, orationem haberi, qua populum instruit, & ad imitationem eorum quae lecta sunt adhorratur. Post haec confurgere omnes, Deumque precari, offerri deinde panem, vinum, & aquam, & reliqua fieri, quae supra commemoravit. Opratus Milevitanus lib. 1. meminit Ecclesiae & altaris, in quo Cyprianus, Lucianus, & alii sancti Episcopi celebraverant. Dionysius cap. 3. *Eocl. hier.* postquam magnificis verbis salutaris hostiae oblationem, & sacrificii excellentiam extulit, Pontifex, inquit, de sacrificio dignitate suam superante se purgat, Christum prius exclamando: *Tu dixisti: Hoc facite in meam commemorationem.* Cyprianus epist. 63. ad Caecilium, quosdam reprehendit, qui in calice Dominico sanctificando, & plebi ministrando non hoc faciunt, quod Iesus Christus Dominus, & Deus nosster sacrificii huius auctor & Doctor fecit, & docuit. Eusebius lib. 1. *Demonstr. Evang. cap. 10.* postquam multum disseruit de sacrificio à Christo instituto, tandem concludit, nos sacrificare memoriam celebrantes magni illius sacrificii, secundum mysteria, quae ab ipso tradita sunt. Ambrosius in precatone ante Missam: *Ego Domine,* inquit, *memor venerandae passionis tuae accedo ad altare tuum, licet peccator; ut offeram tibi sacrificium, quod tu instituisti, & offerri praecipisti in tua commemorationem pro salute nostra.* Augustinus lib. 83. quaestionum quaest. 61. *Sacerdos nosster in aeternum secundum ordinem Melchisedech seipsum obtulit holocaustum pro peccatis nostris, & eius sacrificii similitudinem celebrandam in sua passionis memoriam commendavit, ut illud, quod Melchisedech obtulit Deo, jam per totum orbem terrarum in Christi Ecclesia videamus offerri.* Possem hic longum sanctorum Patrum Catalogum texere, assentientium sacrificium nostrum à Christo ad Apostolos, ab istis ad nos profluxisse; sed nolo in re clara & indubitata nimiam prolixitate gravare lectorem.

CAPUT V.

Quo tempore, & quo loco prima Missa ab Apostolis celebrata sit. Quis ex illis primus omnium celebraverit. Quo apparatu, quibus vestibus, quibus verbis, qua lingua. Addita quadam de linguarum mutatione. Cur lingua vulgo ignota Ecclesiastica functiones peragantur.

I. **Q**uia Christus in ultima Coena, qua corporis & sanguinis sui tremendum sacrifici-

um instituit, omnes Apostolos Sacerdotio initiavit, tributa eis consecrandi potestate, ut unanimi consensu Sancti Patres & Theologi asseverant: hinc orta est controversia, quandonam coeperint tradita sibi facultate uti, statimne ac Dominus à morte redivivus surrexit, an post adventum Spiritus Sancti. Silent de hac re Scriptura, silent antiqui Patres: vulgus autem Scriptorum in duas partes scissum est. Quidam putant, abstinuisse Apostolos à celebratione in triduo Passionis utporè moestos de nece sui Domini, & dispersos sicut oves absque pastore; depulsa verò incertitia per gaudium Resurrectionis nihil obstitisse, quin illico Sacrum peregerint, ut hunc supremum cultum redderent Deo, sive in gratiarum actionem pro gloriosa Magistri à mortuis Resurrectione, sive in memoriam acerbissimae mortis ejus, sive pro sua, aliorumque Fidelium consolatione: idque fervidus eorum zelus, amorque ardentissimus, & aliae quaedam congruentiae, quas affert Raynaudus lib. de prima Missa sect. 1. cap. 2. persuadere videntur. Alii existimant, nequaquam ausos fuisse tam sublime ministerium aggredi, donec ad illud disponentur divinae gratiae plenitudine, qua in adventu Spiritus Sancti imbuti sunt. Et haec quidem sententia probabilior mihi videtur, cujus praecipuum momentum ex eo deduci puto, quod, ut affirmant melioris notae Theologi, adhuc lex antiqua usque ad Pentecosten vigeat, novam nondum sufficienter promulgatam; nec decebat novum offerri sacrificium, Sacerdotio nondum translato. Favent Actus Apostolorum, in quibus cap. 2. legimus, Apostolos accepto Spiritu Sancto hortatos esse populum ad poenitentiam, continuoque subdunt, fuisse eos *Perseverantes in communicatione fractionis panis, & orationibus:* cumque eadem verba ante descriptam missionem Spiritus Sancti Lucas cap. 1. dixisset, nullam facit mentionem fractionis panis, sed *erant,* inquit, *perseverantes unanimiter in oratione, & observatione;* quia nimirum ante Pentecosten nondum erat usus Sacrificii, & Communionis. Suffragatur huic sententiae Helychius in cap. 9. *Leviticis,* dicens, Christi sacrificium innotescere capisse ex quo Spiritus adveniens Partbos & Medos, & Elamitas, & omnium gentium primitias ad Apostolorum Coenaculi superiora collegit. Consentit quoque Palchafius lib. de corp. & sanguine Domini cap. 21. *Ex quo,* inquit, *renovari sunt sancti Apostoli per adventum sancti Spiritus de Coelis, & inebriari muto Charitatis; ex eo sane credimus hunc calicem*